

Галина ВЕРХОГЛЯД,
старший учитель Горлівської ЗОШ № 7
Донецької обл.

Великодня писанка (Сценарій свята)

М е т а. Залучити дітей до творчого пізнання культурної спадщини нашого народу, до розкриття краси української обрядовості; поглибити, розширити знання дітей про традиції святкування Великодня в Україні, розкрити цінність і символіку унікального витвору української культури – писанки; ознайомити з технікою розписування писанок; розвивати в учнів потребу в нових знаннях; виховувати почуття патріотизму і любові до культурних скарбів українського народу; інтерес і повагу до народних традицій, гуманістичні почуття; сприяти емоційно-естетичному та моральному вихованню учнів.

О б л а д н а н н я: зразки українських писанок, малюнки з символами писанки, рушники.

Хід заходу

Святково прибранна класна кімната. Учні виконують українську народну пісню "Ой, минула вже зима".

У ч е н ь. Весна красна наступає,
Великдень благословляє.
І святкує світ увесь,
Бо в цей день Христос Воскрес.
Тож радійте світу, люди,
Хай між вами згода буде,
Бо любов прийшла з небес.
Христос Воскрес!

Учні виконують пісню "Христос Воскрес".

Христос Воскрес

Урочисто

Христос Воскрес! Хри - стос Воскрес! Ра - дість з не - ба ся яв - ля - є
пас - ка крас - на десь ви - та - є. Ра - дуй - те - ся ши - ро ни - ні. Бог дав шас - тя
всій ро - ди - ні; Бог дав шас - тя нам з не - бес: Христос Воскрес!

Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Радість з неба ся являє,
Паска красна десь витає.
Радуйтеся щиро нині.
Бог дав щастя всій родині;
Бог дав щастя нам з небес:
Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Земленька зі сну збудилась,
В трави, цвіті замайлась,
Звір і птичка веселиться,
Миром Божий світ краситься.
Люди! Мир дав Бог з небес:
Христос Воскрес! Христос Воскрес!

Христос Воскрес! Христос Воскрес!
 Мир всім нам Христос приносить.
 Мир нам небо десь голосить.
 Мир той Божий всі вітаймо,
 Ласку Божу прославляймо,
 Чудо Боже з всіх чудес:
 Христос Воскрес! Христос Воскрес!
 Христос Воскрес! Христос Воскрес!
 Радуйтеся, Божі люди,
 Най між нами гнів не буде.
 Най цвіте любов все Божа,
 Чиста, мила, як цвіт – рожа,
 Бо любов прийшла з небес:
 Христос Воскрес! Христос Воскрес!

Учитель. День Воскресіння Ісуса Христа – Великдень – одне з найсвятіших, найрадісніших і найбільших свят християн. Раненько, перед сходом сонця, люди йдуть до церкви. Після служби Божої освячують ласки. Це, мабуть, найкрасивіший акт з усіх великодніх. А що ж іще освячують у церкві цього ранку?

Учениця. Великодній кошик
 Ласку Бог нам посилає,
 Всі дарн благословляє:
 Паску в кошику лозовім,
 У віночку барвінковім.
 Щоб дозволив Бог спожити,
 В церкву всі несуть святити,
 В пору радісну, прекрасну
 Плесканку, як сонце ясну,

Учень. Галушки, ковбаску, шинку,
 Яйце чистеньке на родинку,
 Яблука, часник і сало,
 Гарні писанки і масло,
 Корінь хрону й зелен-гичку,
 Святять всі воскову свічку,
 Святість всіх людей проймає,
 Хор Ісуса прославляє.

Учитель. Приходячи з церкви, господарі трічі обходять всі будівлі і посипають їх свяченою сіллю, "щоби нечисту силу відігнати". Великодне снідання починається поділом свяченого яйця поміж членами всієї родини. Й досі зберігся в Україні звичай "христосуватися".

Українська писанка – найунікальніший витвір української культури. Вона є символом Великодня – свята, коли воскресає природа, коли відроджується все живе для продовження життя на Землі.

Учениця. Про писанку існує багато легенд. Одна з них говорить про те, що доля світу залежить від того, скільки писанок пишуть люди шороку. Світ існуватиме, доки пишуться писанки. А якщо їх не стануть писати, тоді зло у вигляді диявола звільниться від своїх пут і знищить увесь світ. Цей диявол живе під землею, прикутий ланцюгами до скелі. Щороку він посилає своїх слуг на землю, щоб вони перевірили, чи пишуться ще писанки, чи багато їх. Якщо так, то залізні пута затискають його міцно, і він втрачає силу, тому що людська любов перемагає зло.

Учень. Я писанку розмалюю своїми руками,
 На Великдень подарую татові і мамі.
 Й синьо-жовту писаночку сам я розмалюю,
 І бабусі й дідусеві також подарую.
 На писанці намалюю зелену травичку,
 Подарунком привітаю братика й сестричку.

Учитель. Писанка має дуже давню символіку. Кожен хрестик, кожна рисочка на ній не вживалися довільно. Всі вони мали якесь значення. Усі вони були знаками-оберегами, які захищали людину від усякого зла. Вірили, що писанка має магічну силу – вона приносить щастя, добро, достаток, тому закопували її в землю, вважаючи, що сила яйця сприятиме щедрому врожаєві. Писанки клали на могили предків, дарували один одному закохані хлопці та дівчата. Пасічники клали їх під вулики, "щоб добре роїлися бджоли".

Розписували писанки під час Великого посту. Перш ніж почати цю роботу, жінки та дівчата "освячували" себе молитвою, постом, одягали чисту сорочку, тому що інакше писанка не матиме такої магічної сили. Дарування писанки є ознакою симпатії, любові, приязні, єдності.

Учениця. Гарна писанка у мене,
 Мабуть, крашої нема!
 Мама тільки помагала,
 Малювала ж я сама.
 Змалювала дрібно квіти,
 Вісім хрестиків малих,
 І дрібнесеньку ялинку,
 Й поясочок поміж них.
 Я ту писанку для себе
 Для зразочка залишу,
 А для мами і для тата
 Дві ще краших напишу.

Учитель. Символічних малюнків у писанці понад сто. Найпоширеніші серед них такі.

Виходять учні з картками, на яких зображені елементи візерунків писанок. Показуючи свою картку, кожен учень пояснює зображене на ній.

Колесо – знак безперервного відновлення життя. Образ безконечної Божої любові.

Сонце – символ світла й життя. Символ Христа.

Хрест – символ весівіту, чотирьох сторін світу.

Трикутник – символ вогню, символ пресвятої Трійці.

Дерево життя – символ безперервного відновлення природи. Образ Божої мудрості.

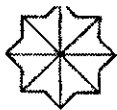

Спірала – символ плодючості.

Триріг – символ порядку, знак святого числа 3 і трибожества.

СЛОВО ХУДОЖНІЙ САМОДІЯЛЬНОСТІ

Зоря — знак неба, небесних тіл, сонячного божества. Знак Христового царства.

Знак святого вогню й сонця. Символ Божої величі.

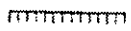
Блискавка — небесний вогонь, блиск Божої ласки.

Колосся і зерно — воскресіння, Боже царство.

Церква-вежа — символ прагнення до вічності.

Граблі — символ небесного дощу.

Гілка — охорона проти хвороб та злих сил. Символ безконечного життя.

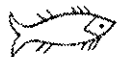
Дубовий листок — знак повноти життя.

Півень — вістун дня, охоронець добра. Символ світла, яке поборолو темряву.

Кінь — символ достатку, багатства.

Риба — символ води, життя, щастя і здоров'я.

Олень — символ сонячного проміння.

Учитель. А тепер послушайте вірш про писанку — неповторний витвір мистецтва.

Учень. Писанка "Грабельки"

Граблі є символом дощу.
Узор на писанці вмошу,
Щоб Бог послав для всіх здаля
Тепленький дощик на поля.
Щоб був зеленим рідний край,
Давав нам щедрий урожай,
Щоб всім родилися жита
Й пшениця в полі золота.

Дорідним колосом тугим
Під небом синьо-голубим,
Щоб нам Всевишній з роду в рід
Здоров'я дав й священний хліб.

Учитель. Отже, писанка — це кольорове яйце з нанесеними на нього візерунками. А як називаються однобарвні яйця, які розмальовували на Великдень?

Учні. Крашанка (фарбанка) — яйце, пофарбоване однією фарбою. Крапанка — кольорове яйце зі світлими цятками. Дряпанка — на зафарбованому яйці видряпується візерунок.

Учитель. Якого кольору зустрічаються крашанки? (Відповіді дітей).

— Кольори також мають символічне значення. Жовтий символізував собою сонце, урожай, тепло; зелений — весну, воскресіння природи; бронзовий — матір-землю і її щедрість; блакитний — небо, повітря, простір (в магічному значенні — здоров'я).

В давнину користувалися натуральними, рослинними фарбниками (листя, кора дерев, плоди і квіти).

А ще раніше крашанки фарбувалися лише в червоний колір, тому що він символізував кров Христа, яка пролилася на Хресті.

Учениця. Писанка така барвиста,
Гарна, красна, промениста.
Фарби всі неначе грають,
Бога славлять, величають.
На Хресті Ісус вмирає,
Воскресінням смерть долає.
Славне Боже Воскресіння
Всьому людству на спасіння.

Учитель. Про крашанку існує багато легенд. На Волині побутувала така. Коли Ісус Христос ішов на Голгофу, то його мати — Марія принесла йому сніданок — яечка. Коли Ісуса розп'яли, вона поклала їх внизу під Хрестом. Кров стікала на них, і вони стали червоними. Марія забрала їх, коли Ісуса зняли з Хреста. А в неділю вранці, дізнавшись, що Ісус Христос Воскрес, вона дала кожному червоне яйце зі словами: "Христос Воскрес!" З того часу розфарбовують великодні яйця в червоний колір.

Хто з вас знає легенди про крашанку?

Учениця. На Тернопільщині поширена така легенда. Коли Ісус Христос Воскрес, то перелякані воїни, які охороняли його гроб, побігли сповістити своєму сотнику про це диво. Сотник у цей час снідав, перед ним лежали варені яйця. Коли воїни сповістили йому, що Ісус Воскрес із мертвих, він дуже розлютився і закричав на них: "Як із мертвого може статися живе? Це все одно, щоб ці білі яйця враз стали червоними!"

І сталося диво! Яйця на тарілці почервоніли!

Приголомшений сотник промовив: "Вірю вам, що той замучений Воскрес і що він був Бог. А на спомин візьміть собі по одному червоному яйцеві. Вони вас врятували від покарання".

Учень. Я читав таку легенду.

Коли Ісус Христос ішов на Голгофу і ніс важкого Хреста, то по дорозі йому зустрівся чоловік, що повертався з базару і ніс у кошику яйця. Побачивши, що Ісус впаді від вагою Хреста, він підбіг і допоміг йому нести ношу.

Коли він повернувся за кошиком, то побачив, що яйця в кошику почервоніли.

І чоловік розповів усім про це диво.

Учитель. Отже, червоний колір символізує собою кров Ісуса Христа, пролиту ним на Хресті.

Писанки найчастіше двобарвні. Як же їх виготовляють? Насамперед наносять на яйце віск. Для цього його розплавляють і писачком (паличкою з кулькою на кінці) наносять на поверхню яйця узор. Потім опускають яйце у фарбу. Там, де був віск, залишається білий колір. Віск знімають, опустивши яйце в теплу воду (або розтопивши над свічкою).

Сполучення кількох кольорів в узорах орнаменту писанки символізує родинне благополуччя, мир, любов, успіх.

Учениця. Я – писанка-красуня,
 Вся в рисках і квітках.
 Красу митців несу я,
 Їх славлячи в віках.
 Мене кладуть на свято
 На пишному столі,
 Щоби моїм убранством
 Втішалися малі.
 Без мене Великодень
 Не буде тим, чим є,
 Бо писанка багато
 В дім радості несе.

Учитель. Писанка є неодмінним атрибутом дитячих Великодніх ігор, забав, а також художнім твором декоративно-ужиткового мистецтва.

Учень. Дивосвіт
 Писанка – це дивосвіт.
 Цю красу шанує світ.
 З року в рік і крізь віки
 Всіх чарують писанки.
 Бо ж вони цвітуть, як квіти.
 Люблять їх дорослі й діти.

Учитель. Дуже важливим чинником Великодніх свят є гаївки (веснянки), що їх виконують здебільшого дівчата.

Учениця. Дитяча радість
 "Великдень! Великдень! Великдень!" –
 Так пташка в садочку співає!
 Радіє деревам і квіткам,
 І Бога за це прославляє.
 А діти в квітучім садочку
 Чудовий цей день вихваляють,
 Шасливі, в барвистих віночках,
 Веснянки й гаївки співають.

Учень. Розспівалися пташки
 Радісно – святково,
 Вкрила гори і горбки
 Знов трава шовкова.

На травичці веснянки
 Там виводять в свято –
 Не пізнати: чи квітки,
 Чи в квітках дівчата?

Учитель. Виконаймо гаївку "Огірочки".

Огірочки

Ходою

Пи-та-еть-ся ма-ти доч-ка:
 -Де по-сі-єм о-гі-роч-ки? Гей, в'ють-ся, в'ють, ся роз-ви-ва-ють

Питається мати дочка:
 – Де посієм огірочки?

Приспів:
 Гей, в'ються, в'ють,
 Ся розвивають.

Сіймо, мамцю, над водою.
 Заскородим бороною.
Приспів.

Посіяли огірочки
 Рівнесенько, в два рядочки.
Приспів.

Від морозів укривали,
 Водицею поливали.
Приспів.

Учениця. Задзвонив воскресний дзвін,
 І розкрились квіти.
 Йде народ з усіх сторін.
 Як же не радіти,
 Що Христос Воскрес для нас,
 Сонце засіяло,
 Що настав весняний час,
 Зла – зими не стало.

Виходять всі учасники свята.

Всі учасники (разом).
 Мир хай буде всім сьогодні!
 Сонце сяє хай з небес!
 Бо світле свято – Великодне –
 Нам шле привіт: "Христос Воскрес!"

Література

1. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис / О. Воропай. – Т. 1. – К., 1991.
2. Вудвуд Л. Відкривай духовні острови. Українське народознавство / Л. Вудвуд. – Донецьк, 1998.
3. Гноїнська О. Календарні та народознавчі свята. Початкова школа / О. Гноїнська. – Харків, 2005.
4. Скуратівський В. Місяцелік. Український народний календар / В. Скуратівський. – К., 1993.
5. Смоляк О. Українське народознавство / О. Смоляк. – Тернопіль, 1996.

